

TWORZENIE HOLDINGÓW – STAN ISTNIEJĄCY I PERSPEKTYWY ROZWOJU

*Antonina Grigorevna Efimenko*¹; *Nikołaj N. Korotin*²

¹ Mogilewski Państwowy Instytut Technologiczny, Białoruś

² Przewodniczący Komitetu Obwodu Mogilewskiego, Białoruś

Wstęp

W państwach z rozwiniętą gospodarką rynkową w praktyce stosuje się kilka form organizacyjnych tworzonych grup finansowo-przemysłowych, a mianowicie: korporacja, koncern, holding [WESOŁOWSKI 2001]. Największe rozpowszechnienie wśród nich zyskał holding, który praktycznie może spełniać różne funkcje i może być stosowany przez różne spółki i towarzystwa posiadające kontrolny pakiet akcji innych spółek. Mając stosunkowo niewielki kapitał, holding może zarządzać spółkami posiadającymi wielokrotnie większe aktywa. Obiektywna podstawa tworzenia i rozwoju holdingów to własność akcyjna.

Celem badań było określenie aktualnej sytuacji w Okręgu Mogilewskim na Białorusi w zakresie tworzenia holdingów i ustalenie perspektyw ich rozwoju. Badaniami zostały objęte przedsiębiorstwa zajmujące się przetwórstwem produkcji rolniczej i obsługą rolnictwa wchodzące do kompleksu rolno-przemysłowego [SIGANOW, BIELIKO 1997].

Podstawowym zadaniem holdingu jest prowadzenie jednolitej naukowo-technicznej, finansowej i inwestycyjnej polityki, koncentracja kapitału na techniczne przebrojenie i rekonstrukcję. Spółka holdingowa ma prawo prowadzić działalność inwestycyjną w tym dokonywać zakupów i sprzedaży dowolnych papierów wartościowych, włączając akcje, wpłacone na rzecz kapitału statutowego holdingu przy jego zakładaniu. Zasadnicza różnica między holdingiem i koncernem polega na tym, że wejście prowadzących działalność gospodarczą przedsiębiorstw do holdingu nie związane jest z kontraktami, czy z umowami między konkurentami, co oznacza zachowanie konkurencji między członkami holdingu.

Spółka holdingowa to nie zjednoczenie produkcyjne lecz fundusz finansowy, połączenie kapitałów a nie przedsiębiorstw. W odróżnieniu od koncernów, korporacji i innych zrzeszeń czy przedsiębiorstw mających prawo swobodnego wyjścia ze zrzeszenia, holdingi dysponują kontrolnym pakietem akcji przedsiębiorstw filialnych i już na tej trwałej podstawie – prawie własności, określają i kontrolują ich działalność gospodarczą. Wpływ holdingu na przedsiębiorstwa filialne realizowany jest poprzez: a) zarządzanie i prawo wybierania członków administracji innych spółek akcyjnych wchodzących do grupy holdingowej nawet w przypadku jeśli to prawo stosowane jest przez Radę Nadzorczą wybieraną na

ogólnym zebraniu akcjonariuszy, b) nadzór inwestycyjny – holding jest podstawowym źródłem inwestycji dla filialnych przedsiębiorstw, c). powiązania finansowe – holding zarządza płynnością finansową filialnych przedsiębiorstw.

Przebieg i wyniki badań

W obwodzie mogilewskim tworzenie holdingów ma swoją specyfikę i realizowane było etapami. Do chwili obecnej w rolno-przemysłowym kompleksie zreformowano 112 przedsiębiorstw, zajmujących się przetwórstwem produkcji rolnej i obsługujących rolnictwo, co stanowi 93,3% wszystkich przedsiębiorstw podlegających reformowaniu. W latach 1997–1998 z ogólnej liczby 33 przedsiębiorstw wchodzących w zjednoczenie i wykonujących obsługę produkcyjno-techniczną oraz zajmujących się zaopatrzeniem rolno-przemysłowego kompleksu 23 z nich zostały przekształcone w otwarte spółki akcyjne (OAO). W tym miejscu należy podkreślić, że w procesie tworzenia OAO 51% akcji 23 spółek pozostało komunalną własnością w celu dalszego ich przekazania jako wkład obwodu mogilewskiego do funduszu statutowego tworzonego holdingu.

Drugi etap – to powstanie holdingu w formie otwartej spółki akcyjnej „Agromaszserwis”. Fundusz statutowy holdingu był tworzony według stanu na dzień 1 stycznia 1998 roku z wartości majątku będącego na stanie przekształcanego przedsiębiorstwa, oraz z 51% akcji przekazanych jako wkład obwodu na fundusz statutowy 23 spółek akcyjnych realizujących obsługę produkcyjno-techniczną i zaopatrzenie rolnictwa. Uwzględniając fakt, że fundusze statutowe 23 OAO były tworzone według stanu na dzień 1 stycznia 1997 roku to wartość akcji przekazanych na fundusz statutowy holdingu dla celów porównywalnych przeliczona została zgodnie z bilansem na 1 stycznia 1998 roku. Jednak Państwowy Komitet Papierów Wartościowych Republiki Białoruś odmówił rejestracji akcji holdingu z następującej przyczyny: zgodnie z obowiązującym w dniu utworzenia holdingu pkt. 1 załącznika o holdingach, tworzonych w okresie prywatyzacji zatwierdzonym Uchwałą Rady Ministrów Republiki Białoruś z 20 kwietnia 1993 r. Nr 250 holding którego ponad 50% majątku stanowią udziały innych podmiotów, prowadzących działalność gospodarczą, jest jednostką finansową i może prowadzić jedynie działalność inwestycyjną. Udziały przekazanych akcji OAO na fundusz statutowy stanowiły 51%, a podstawowym rodzajem działalności holdingu, zgodnie ze statutem, przewidziana jest działalność związana z produkcyjno-techniczną obsługą i zaopatrzeniem rolno-przemysłowego kompleksu, co jest w sprzeczności z wyżej wymienionymi wymaganiami.

Na obecnym etapie aktualnym staje się zmiana Ustawy o tworzeniu holdingów w części dotyczącej możliwości tworzenia finansowych holdingów mogących prowadzić działalność produkcyjną. Uchwałą Rady Ministrów Republiki Białoruś z 22 marca 1999 roku Nr 385 zatwierdziła nowe zasady tworzenia holdingów i zaleciła opracować analogiczne zasady tworzenia holdingów przy prywatyzacji własności komunalnej. Baza normatywna określająca podstawy prawne tworzenia holdingu była przyjęta. Lecz przy tym powstał jeszcze jeden problem hamujący zakończenie tworzenia holdingu. Ustawa określa możliwość tworzenia holdingu w sferze materiałowo-technicznego zaopatrzenia jedynie w przypadku specjalnego zezwolenia Rady Ministrów. Mając na uwadze powyższe we wrześniu 1999 r. zmieniono zasady tworzenia holdingów umożliwiając miejscowej władzy

wykonawczej i organom zarządzającym możliwość tworzenia holdingów wszystkich typów. W ten sposób wszystkie problemy dotyczące holdingów zostały rozwiązane i po uzgodnieniu z Państwowym Komitetem Papierów Wartościowych Republiki Białoruś, po upływie półtora roku po przyjęciu przez Komitet Wykonawczy obwodu mogilewskiego decyzji o utworzeniu holdingu mogilewska obwodowa inspekcja papierów wartościowych zarejestrowała akcje holdingu.

Obecnie trzy holdingi powstałe w procesie denacjonalizacji i prywatyzacji własności komunalnej są właścicielami ponad 50% akcji otwartych spółek akcyjnych, wniesione przez Obwodowy Komitet Wykonawczy jako wkład obwodu mogilewskiego do ich funduszu statutowego. Zamiast wniesionych akcji, będących własnością komunalną Obwodowemu Komitetowi Wykonawczemu przekazano akcje holdingów.

Należy również podkreślić, że połączone w holding przedsiębiorstwa zachowują status osobowości prawnej. Przy tym holding uczestniczy w zarządzaniu spółkami wchodzącymi w jego skład poprzez uczestnictwo swojego przedstawiciela w organach zarządzających spółkami akcyjnymi z racji posiadania kontrolnego pakietu akcji przekazanych przez Obwodowy Komitet Wykonawczy na własność holdingu. Jednocześnie wyżej wymieniony Komitet Obwodowy zarządza holdingiem poprzez swój pakiet akcji otrzymany w zamian za przekazanie do funduszu statutowego holdingu akcji otwartych spółek akcyjnych.

Zasady uczestnictwa akcjonariuszy, w tym i państwa, w zarządzaniu spółkami ustalone zostały przez kodeks cywilny Republiki Białoruś oraz Prawami „O spółkach akcyjnych, spółkach z ograniczoną odpowiedzialnością i spółkach z dodatkową odpowiedzialnością”, „O papierach wartościowych i giełdach pieniężnych” a także przez Ustawę o przedstawicielu państwa.

Przyjęty Program reform i doskonalenia struktury organizacyjnej rolnoprzemysłowego kompleksu obwodu mogilewskiego, który przewiduje, w celach zwiększenia efektywności zarządzania spółkami powstałymi w okresie prywatyzacji obwodowej własności komunalnej, oprócz trzech wspomnianych holdingów, utworzenie także:

- na bazie obwodowego zjednoczenia produkcyjnego „Miasomołprom” – OAO, Holding „Mogilewmołoko” przez wejście do niego 23 zakładów przetwórstwa mlecznego;
- na bazie mogilewskiego kombinatu mięsnego OAO Holding „Mogilewmiasso” przez wejście do niego bobrujskiego i kliczewskiego mięsnych kombinatów;
- na bazie OPO „Obśielenergo” – OAO Holding „Obśielenergo” przez wejście do niego 16 rejonowych przedsiębiorstw energetycznych.

Podsumowanie

Reasumując powyższe należy podkreślić, że utworzenie holdingu pozwoli efektywniej wykorzystać działalność spółek akcyjnych realizujących przetwórstwo produkcji rolnej i obsługę rolnictwa oraz celowych funduszy budżetowych przeznaczonych na rozwój branży. Dysponowanie przez holding takimi środkami finansowymi pozwoli podejmować operatywne decyzje o ich rozdziale i wykorzystaniu w zależności od powstałych realnych warunków ekonomicznych i potrzeb

oraz możliwość zaostrzenia kontroli ich efektywnego wykorzystania. Zarządzanie tymi spółkami odbywać się będzie nie metodami administracyjno-nakazowymi ale poprzez regulację rynkową, to znaczy pośrednio przez holdingi, które są ekonomicznie zainteresowane w efektywnej działalności wchodzących do nich spółek i otrzymywaniu na swój pakiet akcji dywidend.

Literatura

WESOŁOWSKI P.W. (red) 2001. *Ekonomika przedsiębiorstw i branż APK*. Białoruski Państwowy Uniwersytet Ekonomiczny, Mińsk.

SIGANOW A.S., BIELIKO M.I. 1997. *Efektywne modele materiałowo-technicznego zaopatrzenia przedsiębiorstw APK w materiały i usługi*. Białoruski Naukowo-Badawczy Instytut APK, Mińsk.

Słowa kluczowe: holding, zarządzanie, ekonomia, produkcja rolnicza, usługi, rolnictwo, przetwórstwo

Streszczenie

Celem badań było określenie aktualnej sytuacji w zakresie tworzenia holdingów i ustalenie perspektyw ich rozwoju. Badaniami objęto Okręg Mogilewski na Białorusi, gdzie tworzenie holdingów realizowane było etapami. Zreformowano 112 przedsiębiorstw zajmujących się przetwórstwem i obsługą rolnictwa, co stanowi 93,3% ogółu. Przyjęty program reform i doskonalenia struktury organizacyjnej przedsiębiorstw zwiększy efektywność zarządzania spółkami powstałymi w okresie prywatyzacji.

HOLDINGS SETTING UP – PRESENT SITUATION AND DEVELOPMENT PERSPECTIVES

Antonina Grigorevna Efimenko¹; Nikolay N. Korotin²

¹ Mogilev State Technological University, Republic of Belarus

² Mogilev State Technological University, Republic of Belarus

Key words: holding, administration, economy, production agricultural, service, agricultural, procesing

Summary

The aim of research was a definition of present situation in the field of holding setting up and their development perspectives. In Mogilev region in Belarus holdings setting up was done in some stages. 112 companies connected

with agricultural processing and agricultural services were transformed (93,3% of the total). The introduced transformation program and company administrative structure improvement will improve management effectiveness in companies set up during the privatization period.

Dr Efimenko Antonina **Grigorevna**
Mogilev State Technological University
3, prospect Shmidt
Mogilev 212027
Republic of Belarus
e-mail: mti@mti.belpak.mogilev.by